

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

ГЛУЩЕНКО ЯРОСЛАВА ІВАНІВНА
доцент, кандидат економічних наук
ЧЕРНЕНКО НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА
доцент, кандидат економічних наук

ФІНАНСИ

ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ І ТЕСТІВ

для студентів спеціальності 051 «Економіка»

КИЇВ – 2022

УДК 336(075.8)

Фінанси [Електронний ресурс]: збірник завдань і тестів для студ. спеціальності 051 «Економіка» / Я.І. Глущенко, Н.О. Черненко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 198 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 75 с.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 5 від 26.05.2022р.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № 9 від 25.04.2022р.)*

Збірник завдань і тестів складено у відповідності до затвердженої програми дисципліни та призначено для бакалаврів спеціальності 051 «Економіка». По кожній темі наведено мету, завдання для самостійної роботи, контрольні питання до теми, тести, рекомендовану літературу. У Додатках наведено зразок завдання на модульну контрольну роботу, рекомендована тематика рефератів та вимоги до його оформлення.

**Електронне мережне навчальне видання
ФІНАНСИ**

Укладачі:

Я.І. Глущенко, канд. екон. наук, доц.

Н.О. Черненко, канд. екон. наук, доц.

Відповідальний редактор:

С. В. Войтко, докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки факультету менеджменту та маркетингу

Рецензенти:

Т. О. Царьова, канд. екон. наук, доцент кафедри промислового маркетингу факультету менеджменту та маркетингу

© Я.І. Глущенко, Н.О. Черненко, 2022

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль	7
Завдання для самостійної роботи до теми 1.....	7
Контрольні питання до теми 1.....	9
Тести до теми 1.....	9
Рекомендована література.....	11
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	11
Завдання для самостійної роботи до теми 2.....	11
Контрольні питання до теми 2.....	12
Тести до теми 2.....	12
Рекомендована література.....	14
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	14
Завдання для самостійної роботи до теми 3.....	15
Контрольні питання до теми 3.....	16
Тести до теми 3.....	16
Рекомендована література.....	18
Тема 4. Управління фінансовою системою	18
Завдання для самостійної роботи до теми 4.....	18
Контрольні питання до теми 4.....	19
Тести до теми 4.....	20
Рекомендована література.....	20
Тема 5. Фінанси суб'єктів господарювання	21
Завдання для самостійної роботи до теми 5.....	21
Контрольні питання до теми 5.....	26
Тести до теми 5.....	27
Рекомендована література.....	29
Тема 6. Податки. Податкова система	29
Завдання для самостійної роботи до теми 6.....	29
Контрольні питання до теми 6.....	32
Тести до теми 6.....	33
Рекомендована література.....	36
Тема 7. Бюджет в економічній системі держави. Доходи видатки державного бюджету	36
Завдання для самостійної роботи до теми 7.....	37
Контрольні питання до теми 7.....	42
Тести до теми 7.....	43
Рекомендована література.....	45

Тема 8. Місцеві фінанси.....	45
Завдання для самостійної роботи до теми 8.....	46
Контрольні питання до теми 8.....	48
Тести до теми 8.....	49
Рекомендована література.....	49
Тема 9. Державне соціальне страхування.....	52
Завдання для самостійної роботи до теми 9.....	52
Контрольні питання до теми 9.....	53
Тести до теми 9.....	53
Рекомендована література.....	55
Тема 10. Державний кредит і державний борг.....	55
Завдання для самостійної роботи до теми 10.....	55
Контрольні питання до теми 10.....	57
Тести до теми 10.....	57
Рекомендована література.....	59
Тема 11. Фінансовий ринок.....	59
Завдання для самостійної роботи до теми 11.....	60
Контрольні питання до теми 11.....	61
Тести до теми 11.....	61
Рекомендована література.....	63
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТОК А.....	67
ДОДАТОК Б.....	71
ДОДАТОК В.....	73
ДОДАТОК Г.....	74

ВСТУП

Збірник завдань і тестів з дисципліни «Фінанси» розроблено у відповідності до укладеного силабусу.

Дисципліна «Фінанси» згідно освітньо-професійної програми належить до циклу професійної підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка». Дисципліна «Фінанси» є нормативною.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання: фінансової термінології; базових концепцій фінансів; економічної сутності державних фінансів; функцій державних фінансів; структури фінансової системи держави; особливостей функціонування окремих сфер та ланок фінансової системи; складу фінансових ресурсів держави; видів фінансової політики держави; елементів фінансового механізму та методів його функціонування; економічної сутності і функції податків; класифікації податків; принципів побудови податкової системи держави; соціально-економічної сутності державного бюджету; структури бюджетної системи і бюджетного устрою держави; бюджетного процесу; сутності загальнодержавних цільових фондів та їх призначення; економічної сутності державного кредиту, його форми; принципів управління державним боргом; економічної сутності державного страхування, його функції; змісту і структури фінансового ринку.

Практичні заняття покликані розвинути практичні навички застосування *вмінь*:

- аналізувати динаміку та структуру фінансових ресурсів держави;
- визначати основні напрями фінансової політики держави;
- визначати основні проблемні питання, що виникають у процесі фінансової діяльності держави, місцевих органів влади, суб'єктів господарювання та розробляти шляхи їх вирішення;
- застосовувати діючі норми оподаткування, визначати об'єкти оподаткування і розраховувати суми зобов'язань податків і зборів;
- аналізувати структуру статей доходів та витрат державного, місцевого бюджетів.

Відповідно до розробленого силабусу самостійна робота студентів за дисципліною складає 78 годин. Самостійна робота

включає підготовку до аудиторних занять, виконання окремих завдань, підготовку до *модульної контрольної роботи* (МКР), екзамену та написання реферату.

Передбачена модульна контрольна робота (МКР) складається із тестів та задач, приклад яких наведено у *Додатку А*.

Рекомендована тематика рефератів наведена у *Додатку Б*, вимоги до написання реферату – у *Додатку В*, зразок оформлення титулу – у *Додатку Г*.

Тема 1. Суть фінансів, їх функції і роль

Мета: ознайомитися з економічними передумови виникнення і розвитку фінансів, визначити предмет і метод фінансової науки, дослідити сутність фінансів, функції що вони виконують, засвоїти основну фінансову термінологію.

Питання теми

1. Економічні передумови виникнення і розвитку фінансів. Сутність фінансів.
2. Предмет і метод науки «Фінанси».
3. Об'єкти і суб'єкти фінансових відносин. Ознаки фінансових відносин.
4. Функції фінансів.

Завдання для самостійної роботи до теми 1

Завдання 1.1. Знайдіть хибні твердження серед запропонованих:

1. Призначення фінансів – забезпечити необхідні умови для створення, розподілу національного багатства в країні.
2. Роль фінансів проявляється у створенні системи фінансових показників, які відіграють роль індикаторів стану і розвитку економічної та соціальної сфер суспільства.
3. Фінансам притаманний еквівалентний характер.
4. Контрольна функція фінансів спрямована на мобілізацію фінансових ресурсів для фінансування економічного та соціального розвитку держави.
5. Будь-яка держава завжди має широке коло джерел формування фондів, необхідних для реалізації своїх функцій.

Завдання 1.2. До зазначених термінів виберіть єдине правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

- мета фінансової науки;
- фінансові категорії;
- фінанси;
- контрольна функція фінансів;

Визначення:

А) сукупність економічних відносин, які виникають між державою, фізичними й юридичними особами з приводу розподілу та перерозподілу ВВП, а в окремих випадках й національного багатства держави, з метою формування фінансових ресурсів для забезпечення розвитку суспільства;

Б) спрямована на мобілізацію фінансових ресурсів у обсязі необхідному для фінансування економічного та соціального розвитку;

В) пізнання дії об'єктивних економічних законів і закономірностей розвитку суспільства у сфері фінансів, використання результатів наукових досліджень для практичної реалізації;

Г) відображають грошові відносини між державою і підприємствами, громадянами;

В) інструменти створення, розподілу і використання фондів фінансових ресурсів для задоволення потреб розвитку суб'єктів господарювання й держави.

Завдання 1.3. На підставі даних Державної служби статистики України і Національного банку України [22; 25] визначити рівень централізації ВВП за останні 5 років за формулою 1.1. Результати розрахунків представити у вигляді таблиці 1.1. Зробити висновки.

$$\text{Рівень централізації ВВП} = \frac{\text{Доходи державного бюджету}}{\text{ВВП}} * 100\% \quad (1.1)$$

Таблиця 1.1

Рівень централізації ВВП України за 20__-20__

Показник	20__	20__	20__	20__	20__
Доходи державного бюджету, млн. грн.					
ВВП, млн. грн.					
Рівень централізації ВВП, %					

Контрольні питання до теми 1

1. Охарактеризуйте появу терміну «фінанси».
2. В чому полягають особливості у трактуванні терміну «фінанси» у працях вітчизняних і зарубіжних учених?
3. Надати визначення предмету науки про «фінанси».
4. Визначити мету фінансової науки.
5. Охарактеризувати метод науки про «фінанси».
6. Визначити об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.
7. Надати визначення фінансів, як економічної категорії.
8. Охарактеризувати специфічні риси фінансів.
9. Визначити взаємозв'язок «фінансів» з іншими категоріями («грошами», «кредитом», «заробітною платою»).
10. Визначити роль держави у перерозподільчому процесі.
11. Надати визначення терміну «фінансові фонди».
12. Перелічити і охарактеризувати функції фінансів.

Тести до теми 1

1. *Фінанси являють собою:*
 - А) відносини з приводу використання державного майна;
 - Б) економічні відносини з приводу розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, в окремих випадках національного багатства;
 - В) грошові відносини між суб'єктами господарювання;
 - Г) грошові відносини з приводу залучення капіталу.
2. *Об'єктами науки «Фінанси» є:*
 - А) державні фінанси;
 - Б) фінанси суб'єктів господарювання та фінанси домогосподарств;
 - В) муніципальні фінанси;
 - Г) рух позикового капіталу.

3. Відмінність фінансових відносин від відносин, що виникають при обміні:

- А) еквівалентний характер;
- Б) безеквівалентний характер;
- В) укладання письмової угоди;
- Г) без укладання письмової угоди.

4. Прикладами фінансових відносин є:

- А) сплата податків і зборів юридичними і фізичними особами;
- Б) погашення боргу фізичних і юридичних осіб кредитній установі;
- В) оплата комунальних послуг населенням;
- Г) сплата внесків юридичних осіб у фонд соціального страхування.

5. Фінанси, як економічна категорія - це:

- А) грошові фонди населення та підприємств;
- Б) сукупність економічних відносин, які виникають між кредитними установами, фізичними та юридичними особами з приводу залучення капіталу;
- В) сукупність грошових відносин з приводу формування фондів грошових коштів на макро- і мікрорівнях;
- Г) створення, розподіл і використання фондів фінансових ресурсів для задоволення потреб господарської діяльності, надання різноманітних послуг населенню з боку держави, забезпечення виконання державою її функцій.

6. Фонди фінансових ресурсів:

- А) функціонують самостійно, але самостійність відносна;
- Б) не мають правового забезпечення утворення;
- В) мають цільовий характер утворення і використання;
- Г) складно контролювати формування і використання.

7. До централізованих фінансів відносяться:

- А) фінанси домогосподарств;
- Б) фінанси суб'єктів господарювання;
- В) бюджетна система;
- Г) фінанси некомерційних структур.

8. Суб'єктами фінансових відносин є:

- А) комерційні банки;
- Б) держава;
- В) суб'єкти господарювання;
- Г) домогосподарства.

9. Які ознаки притаманні фінансам:

- А) розподільчий характер;
- Б) еквівалентний обмін;
- В) фондовий характер формування і використання;
- Г) функціонують тільки за умов ринкової економіки.

10. Фінанси виконують:

- А) розподільчу функцію;
- Б) контрольну функцію;
- В) емісійну функцію;
- Г) регулюючу функцію.

Рекомендована література [16; 17; 18; 19].

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Мета: визначити історичні аспекти становлення та розвитку фінансової науки, охарактеризувати внесок провідних науковців у розвиток фінансової науки.

Питання теми

1. Етапи розвитку світової фінансової науки.
2. Розвиток фінансової науки в Україні.

Завдання для самостійної роботи до теми 2

Завдання 2.1. Знайдіть хибні твердження серед запропонованих. Сформулюйте твердження таким чином, щоб вони були вірними.

1. А. Сміт розробив знамениту економічну таблицю, де чітко проглядається схема взаємозв'язку фінансів, їхньої ролі в процесі суспільного відтворення, тобто процесі створення та використання суспільного продукту.

2. Фінанси історично відіграють роль загального еквівалента і вимірюють витрати праці робітників.

3. Дж. М. Кейнс Найбільш дійовим інструментом державного регулювання економіки учений вважав кредитно-грошову політику.

4. Висловлювання: «податки - це «велике зло»», належить А.Сміту.

5. Наукова праця «Система фінансового господарства», де вперше системно було викладено основні положення фінансової науки, була написана В. Петті.

6. Наукова праця «Трактат про податки і збори» була написана А.Смітом.

7. Залежність доходів бюджету від ставок податків обґрунтував Дж. М. Кейнс.

Контрольні питання до теми 2

1. Охарактеризувати історичні аспекти становлення та розвитку фінансової науки.

2. Охарактеризувати науковий підхід вчених-меркантилістів до фінансової науки.

3. Охарактеризувати вклад представників класичної школи політичної економії у розвиток науки про фінанси.

4. Охарактеризувати вклад представників школи кейнсіанства у розвиток науки про фінанси.

5. Охарактеризувати неокейнсіанство, як напрям фінансової політики.

6. Визначити особливості ставлення представників сучасних неоконсервативних економічних теорій до фінансів.

7. Перелічити відомих українських вчених та їх вклад у розвиток фінансової науки.

Тести до теми 2

1. Термін «*finis*» трактувався як:

А) кредитна угода;

Б) платіж;

В) документ про сплату мита.

2. У науковій обіг термін «фінанси» ввів:

- А) А. Смитт;
- Б) Ж. Боден;
- В) Ф. Кене.

3. Економічну таблицю, в якій висвітлено, як єдине ціле суспільний процес відтворення, процеси обігу, розподілу і споживання продуктів розробив:

- А) О. Мірабо;
- Б) Ф. Кене;
- В) Ф. Юсті.

4. Питання фіскальної політики розглядались у працях українського письменника:

- А) І. Франка;
- Б) П. Мирного;
- В) Л. Українки.

5. Одним із перших вчених, хто визначив принципи оподаткування був:

- А) Д. Рікардо;
- Б) Ж. Боден;
- В) А. Смитт;
- Г) Д. Дідро.

6. Питання нерівномірного розподілу податкового навантаження розглядались у працях українського письменника:

- А) І. Франка;
- Б) П. Мирного;
- В) Л. Українки;
- Г) М. Туган-Барановського.

7. Науковець, який започаткував вивчення диференціальної земельної ренти, пов'язуючи її з відмінностями у родючості землі та різним місце розташуванням земельних ділянок стосовно ринку:

- А) В. Петті;
- Б) А. Смитт;
- В) Ж. Боден.

8. Кейнсіанці надавали перевагу:

- А) бюджетній політиці;
- Б) кредитно-фінансовій політиці;
- В) монетарній політиці.

9. Представники якої школи перші зробили спробу визначення фінансового господарства, як господарства, що складається з державних доходів і витрат:

- А) класичної;
- Б) фізіократи;
- В) меркантилісти.

10. Вперше явище «інфляційної спіралі», яке потрібно враховувати при бюджетному плануванні відзначив:

- А) М. Тургенєв;
- Б) М. Мордвінов;
- В) М. Орлов;
- Г) М. Сперанський.

Рекомендована література [14; 15; 16; 17; 18; 19].

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

Мета: ознайомитися зі структурою фінансової системою держави, з'ясувати відмінності централізованих і децентралізованих фінансів, ознайомитися з основними нормативно-правовими акти України, що регулюють питання фінансових правовідносин, розглянути методи фінансової діяльності, їх особливості, дослідити види фінансової політики.

Питання теми

3.1. Діяльність фінансової системи держави як предмет фінансового права. Правове регулювання фінансової діяльності держави

3.2. Методи фінансової діяльності

3.3. Фінансова політика

Завдання для самостійної роботи до теми 3

Завдання 3.1. Знайдіть хибні твердження серед запропонованих. Сформулюйте твердження таким чином, щоб вони були вірними.

1. Головним централізованим фондом грошових коштів держави, основним інструмент перерозподілу національного доходу є зведений бюджет.

2. Предметом фінансового права є суспільні відносини, які виникають у процесі фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

3. Фінанси домогосподарств відносяться до децентралізованих фінансів.

4. Автоматична або пасивна фіскальна політика реалізується за допомогою свідомого маніпулювання податками та державними видатками органами законодавчої та виконавчої влади з метою змінення реального обсягу національного виробництва та зайнятості, контролю над інфляцією, прискорення темпів економічного зростання.

Завдання 3.2. До зазначених термінів виберіть єдине правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

боргова політика;

монетарна політика;

фінансоємкість;

стримуюча фіскальна політика;

Визначення:

А) різновид фінансової політики, що використовується у фазі економічного буму та ставить за мету зменшення інфляційного розриву випуску, зниження інфляції;

Б) комплекс дій та заходів у сфері грошового ринку, а також сукупність економічних методів, спрямованих на управління рухом кредитного капіталу;

В) комплекс заходів щодо встановлення обсягів та умов залучення коштів, їх використання та погашення, а також забезпечення належної платоспроможності держави;

Г) обсяг фінансових ресурсів, що необхідні на виконання тої чи іншої програми.

Контрольні питання до теми 3

1. Надати визначення терміну «фінансова система».

2. Перелічити та охарактеризувати підсистеми, що входять до складу фінансової системи держави?
3. Навести складові децентралізованих і децентралізованих фінансів.
4. Надати визначення терміну «фінансове право».
5. Який нормативно-правовий акт України визначає правові засади функціонування бюджетної системи нашої країни?
6. Надати визначення терміну «методи фінансової діяльності», перелічити та охарактеризувати їх.
7. Надати визначення терміну «фінансова політика держави» та визначити її основну мету.
8. Перелічити зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансову політику держави.
9. Перелічити різновиди фінансової політики держави та охарактеризувати їх.
10. Назвати та охарактеризувати форми фіскальної політики держави.

Тести до теми 3

1. *Правові засади функціонування бюджетної системи України визначає:*
 - А) Податковий Кодекс України;
 - Б) Бюджетний Кодекс України;
 - В) Господарський Кодекс України;
 - Г) Кримінальний Кодекс України.
2. *Умовами ефективного функціонування фінансової системи держави є:*
 - А) ланки фінансової системи не є самостійними;
 - Б) діяльність кожної ланки фінансової системи законодавчо закріплена;
 - В) ланки фінансової системи не взаємопов'язані між собою;
 - Г) кожна ланка фінансової системи має специфічні методи мобілізації коштів.
3. *Сукупність фінансових (розподільчих і перерозподільних) заходів, які здійснює держава через фінансову систему – це:*

- А) фінансова стратегія;
- Б) фінансова політика;
- В) фінансова тактика;
- Г) фінансовий механізм.

4. Дії держави щодо централізації частини виробленого ВВП та його суспільного використання - це:

- А) грошово-кредитна політика;
- Б) облікова політика;
- В) фіскальна політика;
- Г) стимулююча політика.

5. Свідоме маніпулювання податками та державними видатками з боку органів законодавчої та виконавчої влади з метою змінення реального обсягу національного виробництва та зайнятості, контролю над інфляцією, прискорення темпів економічного зростання - це:

- А) автоматична фіскальна політика;
- Б) монетарна політика;
- В) грошова кредитна політика;
- Г) дискреційна фіскальна політика.

6. Які із нижчеперелічених інструментів використовуються грошово-кредитною політикою держави:

- А) податки і збори;
- Б) облікова ставка центрального банку;
- В) державні видатки;
- Г) операції на відкритому ринку.

7. Діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави – це:

- А) монетарна політика;
- Б) грошово-кредитна політика;
- В) податкова політика;
- Г) фіскальна політика.

8. Фіскальна політика поділяється на:

- А) дискреційну й автоматичну;

- Б) дискреційну й неавтоматичну;
- В) стимулюючу і стримуючу;
- Г) національну і зовнішньоекономічну.

9. *Фіскальну політику в залежності від фази економічного циклу поділяють на:*

- А) дефляційну і рефляційну;
- Б) стимулюючу і стримуючу;
- В) дискреційну і пасивну;
- Г) державну і міжнародну.

10. *Стимулююча фіскальна політика для зниження рівня безробіття й збільшення сукупного попиту використовує:*

- А) зменшення податків;
- Б) підвищення податків;
- В) збільшення державних витрат;
- Г) зменшення державних витрат.

Рекомендована література [1; 2; 3; 14; 15; 17; 18; 19].

Тема 4. Управління фінансовою системою

Мета: *ознайомитися зі властивостями сучасної фінансової системи, розглянути органи управління фінансовою системою України, ознайомитися з їх повноваженнями.*

Питання теми

- 4.1. Властивості фінансової системи.
- 4.2. Організаційний склад фінансової системи України

Завдання для самостійної роботи до теми 4

Завдання 4.1. Користуючись нормативно-правовими актами України [8; 9; 10; 11; 12], визначити повноваження органів державної влади у сфері фінансових відносин.

Таблиця 4.1

Повноваження органів державної влади у сфері фінансових відносин

Назва органу державної влади	Нормативно-правовий акт, що визначає повноваження у сфері фінансових відносин	Перелік повноважень органу державної влади у сфері фінансових відносин
Міністерство фінансів України		
Державна податкова служба України		
Державна Казначейська служба України		
Національний банк України		
Державна аудиторська служба України		
Рахункова палата України		

Контрольні питання до теми 4

1. Назвіть та охарактеризуйте властивості сучасної фінансової системи.
2. За яких умов перелічені властивості реалізуються у повній мірі?
3. Перелічіть органи управління фінансовою системою України.
4. Назвіть та охарактеризуйте основні повноваження Міністерства фінансів України.
5. Назвіть та охарактеризуйте основні повноваження Державної податкової служби України.
6. Назвіть та охарактеризуйте основні повноваження Державної казначейської служби України.

Тести до теми 4

1. Органами управління фінансової системи України є:

- А) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- Б) Верховна Рада України;
- В) Державна податкова служба України;
- Г) Кабінет Міністрів України.

2. Фінансові інституції у складі фінансової системи України:

- А) фондові біржі;
- Б) Рахункова Палата України;
- В) страхові компанії;
- Г) Пенсійний фонд України.

3. До повноважень якого державного органу входять ревізії складання і виконання бюджетів, контроль за використанням бюджетних асигнувань:

- А) Державна податкова служба України;
- Б) Державна аудиторська служба України;
- В) Державне Казначейство України;
- Г) Кабінет Міністрів України.

4. Основна функція Міністерства фінансів України:

- А) забезпечення стабільності грошової одиниці України;
- Б) розробка та проведення грошово-кредитної політики;
- В) методичне та методологічне управління фінансовими потоками на макроекономічному рівні;
- Г) контроль надходжень і використання бюджетних коштів та спеціальних фондів.

5. До повноважень якого державного органу України відноситься реалізація та внесення на розгляд пропозицій щодо державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства:

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Державна казначейська служба України;
- В) Державна податкова служба України;
- Г) Аудиторська палата України.

Рекомендована література [8; 9; 10; 11; 12; 14; 15; 17; 18; 19].

Тема 5. Фінанси суб'єктів господарювання

Мета: дослідити сутність фінансів суб'єктів господарювання, розглянути їх місце в фінансовій системі держави, охарактеризувати функції фінансів суб'єктів господарювання, розглянути систему бюджетування діяльності суб'єктів господарювання.

Питання теми

5.1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання, їх місце в фінансовій системі

5.2. Функції фінансів суб'єктів господарювання

5.3. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання, їх види

5.4. Бюджетування, як складова управління фінансами суб'єктів господарювання

Завдання для самостійної роботи до теми 5

Завдання 5.1. До зазначених термінів виберіть правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

фінанси суб'єктів господарювання;

позикові фінансові ресурси;

власні фінансові ресурси;

бюджет суб'єкта господарювання

Визначення:

А) фінансовий план на конкретний період, який охоплює всі аспекти господарської діяльності, і може бути складений, як в цілому для суб'єкта господарювання, так і окремих його підрозділів.

Б) ресурси, які знаходяться у тимчасовому розпорядженні суб'єкта господарювання;

В) економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання;

Г) ресурси, які належать суб'єкту господарювання.

Завдання 5.2. Провести аналіз бюджету компанії АВС. Звіт про виконання бюджету компанії АВС представлено у табл. 5.1.

Розрахувати та проаналізувати «Гнучкий бюджет». Розрахунки представити у вигляді табл. 5.2. Зробити висновки.

Таблиця 5.1

Звіт про виконання бюджету компанії ABC

Статті витрат	За планом (17 500 од.)	Фактично (19100 од.)	Відхи- лення
Перемінні витрати, у т.ч.:			
- основні матеріали	42 000	46 000	
- прямі витрати на оплату праці	68 250	75 000	
- перемінні загальновиробничі витрати,			
- допоміжні матеріали	10 500	11 500	
- непрямі витрати на оплату праці	14 000	15 250	
- витрати на оплату комунальних	7 000	7 600	
- інші загальновиробничі перемінні витрати	8 750	9 750	
Постійні витрати, у т.ч.:			
- витрати на оплату праці адміністративного персоналу	19 000	18 500	
- амортизація основних засобів адміністративного призначення	15 000	15 000	
- витрати на оплату комунальних послуг за приміщень адміністративного призначення	4 500	4 500	
- інші постійні витрати	10 900	11 100	
Всього витрат	199 900	214 200	

Таблиця 5.2

Аналіз гнучкого бюджету компанії ABC

Статті витрат	Кіль-ть виробленої продукції (од.)		Перемінні витрати на одиницю
	15 000	20 000	
Перемінні витрати, у т.ч.:			
- основні матеріали			
- прямі витрати на оплату праці			
-перемінні загальновиробничі витрати, у т.ч.:			
- допоміжні матеріали			
- непрямі витрати на оплату праці			
- витрати на оплату комунальних послуг			
- інші загальновиробничі перемінні витрати			
Постійні витрати, у т.ч.:			
- витрати на оплату праці адміністративного персоналу			
- амортизація основних засобів адміністративного призначення			
- витрати на оплату комунальних послуг за приміщень адміністративного призначення			
- інші постійні витрати			
Всього витрат			

Завдання 5.3. Підготувати бюджет виробництва продукції (кількісний) у листопаді місяці 20__ року, бюджет закупки матеріалів (кількісний і вартісний), бюджет трудовитрат (кількісний і вартісний). Компанія виробляє два види продукції: X, Y.

Кількість матеріалу А на ринку обмежена, можливо придбати тільки 90750л. Якщо матеріалу А не буде вистачати на виробництво і продукції X, і продукції Y, то підприємство з початку виробляє продукцію X (рентабельність цього виду продукції вища), а потім залишок матеріалу А буде використано на виробництво продукції Y.

Перед визначенням обсягу закупки матеріалів, і бюджету трудовитрат скоригувати бюджет виробництва враховуючи обмеження по матеріалу А. Кількість матеріалу В на ринку не обмежена.

Таблиця 5.3

Дані щодо споживчого попиту і залишків продукції у листопаді

	Х	У
Споживчий попит	5000	4500
Залишки на початок періоду	1500	1400
Залишки на кінець періоду	1200	2100

Таблиця 5.4

Дані щодо використання матеріалів на виробництво продукції і залишки матеріалів у листопаді

	Норми витрат на 1 один. продукції		Залишки матеріалів		Ціна закупки жовтня
	Х	У	на початок	на кінець	
Матеріал А, л	10	8	2100	1200	300 грн.
Матеріал В, кг	4	6	1700	2400	250 грн.

За даними Держстату у листопаді очікується інфляція 5%. Відсоток браку – продукція Х – 15%, У – 10% (% браку від кількості якісної продукції).

Для виробництва продукції потрібно залучити кваліфікованих працівників і працівників без кваліфікації.

Таблиця 5.5

Дані щодо норм трудовитрат на виробництво продукції і рівень оплати праці

	Норми трудовитрат		Оплата 1 робочого часу, грн.
	Х	У	
Кваліфіковані працівники	2 години роботи	1 година роботи	100
Некваліфіковані працівники	4 години роботи	3 години роботи	50

Завдання 5.4. Провести оцінку фінансового стану суб'єктів господарювання на підставі даних фінансової звітності. Результати

проведених розрахунків представити у таблиці 5.6, 5.7, 5.8.
Сформулювати висновки.

Таблиця 5.6

Показники фінансової стійкості підприємства

Показники	На 01.01.20__р.	На 01.01.20__р.	На 01.01.20__р.
Власний обіговий капітал			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			
Коефіцієнт фінансової незалежності			
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			

Таблиця 5.7

Показники платоспроможності підприємства_____

Показники	На 01.01.20__р.	На 01.01.20__р.	На 01.01.20__р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Коефіцієнт швидкої ліквідності			
Коефіцієнт поточної ліквідності			

Таблиця 5.8

Показники рентабельності підприємства_____

Показники	20____р.	20____р.	20____р.
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу			
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу			
Коефіцієнт рентабельності активів			
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів			

Контрольні питання до теми 5

1. Надайте визначення поняття «фінанси суб'єктів господарювання».
2. Назвати, що виступає об'єктом фінансів суб'єктів господарювання та, хто є суб'єктами фінансів суб'єктів господарювання.
3. Наведіть приклади фінансових відносин суб'єктів господарювання.
4. Перелічити та охарактеризувати функції фінансів суб'єктів господарювання.
5. Надайте визначення «фінансові ресурси» суб'єктів господарювання. Наведіть їх класифікацію.
6. Перелічити та охарактеризувати джерела формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.
7. Перелічити та охарактеризувати показники фінансового стану суб'єктів господарювання.
8. Надайте визначення «бюджету» суб'єкта господарювання.
9. Перелічити та охарактеризувати цілі бюджетування на рівні суб'єктів господарювання.
10. Назвати та охарактеризувати види бюджетів суб'єктів господарювання.

Тести до теми 5

1. Залежно від власності фінансові ресурси суб'єктів господарювання можуть бути:

- А) централізованими і децентралізованими;
- Б) власними і позиковими;
- В) початкові і отримані;
- Г) обіговими та необіговими.

2. Джерелами формування фінансових ресурсів підприємства виступають:

- А) внески засновників у статутний фонд;
- Б) страхові відшкодування;
- В) податки і збори;
- Г) бюджетні субсидії.

3. За формулою: чистий дохід мінус собівартість реалізованої продукції, визначається:

- А) прибуток від операційної діяльності;
- Б) прибуток від звичайної діяльності;
- В) чистий прибуток;
- Г) валовий прибуток.

4. Бюджет, що описує певну сторону діяльності підприємства – це:

- А) гнучкий бюджет;
- Б) статичний бюджет;
- В) зведений бюджет;
- Г) функціональний бюджет.

5. Визначити витрати виходячи із фактичної кількості випущеної продукції (гнучкий бюджет). При цьому, кількість випущеної продукції за планом – 10 000 од., по факту – 12 000 од.; перемінні витрати на випуск продукції за планом – 120 000 тис. грн., постійні витрати за даними бюджету – 50 000 тис. грн.:

- А) 204 тис. грн.;
- Б) 194 тис. грн.;
- В) 180 тис. грн.

6. Визначити витрати виходячи із фактичної кількості випущеної продукції (гнучкий бюджет). При цьому, перемінні витрати за планом – 180 тис. грн., постійні витрати за планом – 60 тис. грн., плановий випуск продукції – 9 000 од., фактичний випуск продукції – 11 000 од.

А) 293,33 тис. грн.;

Б) 280 тис. грн.;

В) 253,33 тис. грн.

7. Сума власного обігового капіталу підприємства розраховується:

А) співвідношення валюти балансу до власного капіталу;

Б) співвідношення власного капіталу до валюти балансу;

В) співвідношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до валюти балансу;

Г) сума власного капіталу і довгострокових зобов'язань мінус необоротні активи.

8. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) підприємства розраховується:

А) співвідношення валюти балансу до власного капіталу;

Б) співвідношення власного капіталу до валюти балансу;

В) співвідношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до валюти балансу;

Г) сума власного капіталу і довгострокових зобов'язань мінус необоротні активи.

9. Визначити суму власного обігового капіталу підприємства, якщо сума необоротних активів – 300 000 грн., довгострокова дебіторська заборгованість – 100 000 грн., власний капітал – 500 000 грн., довгострокові зобов'язання – 50 000 грн., залучений капітал – 150 000 грн.

1) 300 тис. грн.;

2) 350 тис. грн.;

3) 250 тис. грн.

10. Визначити суму коефіцієнта абсолютної ліквідності, якщо сума оборотних активів підприємства – 450 000 грн., дебіторської заборгованості – 120 000 грн., запасів – 25 000 грн., грошових коштів та їх еквівалентів – 40 000 грн., поточних зобов'язань – 700 000 грн.

- A) 0,64;
- Б) 0,61;
- В) 0,06.

Рекомендована література [17; 18; 19; 20; 21].

Тема 6. Податки, податкова система

Мета: визначити сутність податків, їх функції, дослідити особливості податкової системи України, визначити принципи оподаткування, ознайомитися із переліком державним і місцевих податків, порядком їх визначення.

Питання теми

- 6.1. Економічна сутність податків і їх призначення
- 6.2. Сутність і структура побудови податкової системи
- 6.3. Принципи оподаткування
- 6.4. Особливості стягування окремих податків і зборів в Україні (ПДВ, акцизний податок, податок на прибуток, податок з доходів фізичних осіб та ін.).

Завдання для самостійної роботи до теми 6

Задача 6.1. За результатами фінансово-господарської діяльності ТОВ «Шарм» виручка від реалізації товарів у роздріб у травні 2022р. склала 48000 грн., в т.ч. ПДВ. У травні підприємством ТОВ «Шарм» було придбано товарів для реалізації на суму 24 000 грн., в т.ч. ПДВ, також для ведення господарської діяльності було придбано канцтоварів на 500 грн., в т.ч. ПДВ.

Необхідно: визначити суму податкового зобов'язання з ПДВ, суму податкового кредиту з ПДВ, та суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету ТОВ «Шарм» за травень 2022р.

Задача 6.2. Підприємство є платником податку на додану вартість. Податковий період – щомісячно. Визначити величину ПДВ, який підлягає сплаті в бюджет, або величину бюджетного відшкодування за наступних умов.

У вересні 2022 р. підприємство:

06.09.2022 р. – отримало передплату від покупців у сумі 12000, у т.ч. ПДВ

07.09.2022р. – перерахувало передплату вітчизняному постачальнику у суму 9000грн. (товар є об'єктом оподаткування ПДВ, у рахунку вказано: вартість товару, ПДВ, загальна сума з ПДВ);

12.09.2022 р. – у рахунок передплати від 06.09.2022р. відвантажено товар на суму 4000грн.

14.09.2022р. – відвантажено товар покупцям (без попередньої оплати) на суму 24000, у т.ч. ПДВ

17.09.2022р. - у рахунок передплати від 06.09.2022р. відвантажено товар на суму 8000грн.

19.09.2022р. – оплачено комунальні послуги за поточний місяць у сумі 3000грн., у т.ч. ПДВ

24.09.2022р. – відвантажено покупцям товар у сумі 6000грн. (товар відповідно до норм Податкового Кодексу України звільнено від оподаткування ПДВ).

26.09.2022р. – постачальник поставив товар у рахунок передплати від 07.09.2022р.

У серпні 2022р. суми сплати до бюджету дорівнювала= - 2100грн.

Необхідно: визначити суму податкового зобов'язання з ПДВ, суму податкового кредиту з ПДВ, та суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету у вересні 2022р.

Задача 6.3. Вітчизняне підприємство виробило у жовтні 2022р. 60000 пляшок горілки, 20000 пляшок лікеру. Об'єм однієї пляшки – 0,5 л., міцність горілки – 40%, міцність лікеру – 25%. Розрахувати суму акцизного податку, якщо ставка акцизного податку складає 126,96 грн за 1л 100% спирту.

Завдання 6.4. Підприємство виробляє і реалізує сигарети з фільтром. У вересні 2022р. було вироблено 24600 шт. Ставка акцизного податку за 1000шт. - 1088,64 грн. Розрахувати суму акцизного податку за вересень 2022р.

Завдання 6.5. Розрахувати податку на прибуток, який підлягає сплаті до бюджету за наступних умов.

Було придбано і використано сировини для виробництва продукції на суму 240000грн., у т.ч. ПДВ. Сплачено за комунальні послуги – 16000грн., у т.ч. ПДВ. Нараховано заробітної плати – 112000грн. Від фонду оплати праці було нараховано і перераховано до бюджету ЄСВ 22%. Вироблено і реалізовано продукції на суму: вітчизняним покупцям – 450000грн., у т.ч. ПДВ; іноземним покупцям на суму – 34000\$ за курсом НБУ - 29,55 грн. Доходи від злачі майна в оренду – 5000грн., у т.ч. ПДВ. Нараховано амортизації – 15000грн.

Завдання 6.7. Менеджеру підприємства ТОВ «Квітка» у березні 2022 р. нарахована заробітна плата 5 200 грн., у квітні - 6 200 грн., у травні 7 200 грн. Менеджер має 3-х дітей віком до 18 років. Копії свідоцтва про народження дітей і заява для надання податкової соціальної пільги представлено у бухгалтерію підприємства.

Необхідно: визначити, чи має право працівник на податкову соціальну пільгу; розрахувати податок з доходів фізичних осіб за звітні місяці з урахуванням податкової соціальної пільги, якщо працівник має на неї право.

Задача 6.8. На підприємстві ТОВ «Промінь» у жовтні 2022 р. нарахована заробітна плата: директору - 15 200 грн., головному бухгалтеру – 10 000 грн. (має двох дітей віком до 18 років), менеджеру - 5 000 грн. (має 3-х дітей віком до 18 років), касиру – 1740 грн. (працює на 0,5 ставки). Копії свідоцтва про народження дітей і заяви для надання податкової соціальної пільги працівниками представлено у бухгалтерію підприємства.

Необхідно: визначити, чи мають право працівники на податкову соціальну пільгу; розрахувати податок з доходів фізичних осіб за звітний місяць з урахуванням податкової соціальної пільги, якщо працівник має на неї право.

Завдання 6.9. Розрахувати суму рентної плати за спеціальне використання водних ресурсів у III кварталі 2022р. Використання води підприємством на виробничі потреби з річки Дніпро:

- у липні – 1500м3;
- у серпні – 1200 м3;
- у вересні – 1140 м3.

Ставка рентної плати – 58,17 грн. за 100м3.

Використання підприємством на виробничі потреби підземних вод:

- у липні – 600м3;
- у серпні – 400 м3;
- у вересні – 340 м3.

Ставка (Обухівський район) – 67,59 грн. за 100м3.

Завдання 6.10. Розрахувати суму рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів за заготівлю деревини у серпні 2021р.

Назва породи дерева	Ставка рентної плати за великі дерева, грн.	Ставка рентної плати за середні дерева, грн.	Фактично заготовлено, м3	Сума рентної плати
Дуб	699,03	334,04	250/120	
Ясен	262,11	222,75	140/620	
Бук	502,47	321,92	240/300	
Сосна	266,03	171,35	720/600	

Контрольні питання до теми 6

1. Назвіть передумови виникнення податків.
2. Надати визначення терміну «податок», «збір».
3. Назвати та охарактеризувати ознаки податків.
4. Перелічити функції податків. Назвати та охарактеризувати функції податків.
5. Перелічити елементи податку відповідно до норм Податкового Кодексу України.
6. Надати визначення «об'єкт оподаткування», «суб'єкт оподаткування», «податковий агент» відповідно до норм Податкового Кодексу України.
7. Надати визначення «база оподаткування», «ставка оподаткування» відповідно до норм Податкового Кодексу України.
8. Перелічити та охарактеризувати види податкових ставок.
9. Перелічити та охарактеризувати види податкових пільг.
10. Навести класифікацію податків.
11. Надайте визначення терміну «податкова система».

12. Перелічити та охарактеризувати принципи податкової системи України.

13. Перелічити загальнодержавні податки України

14. Перелічити місцеві податки в Україні.

Тести до теми 6

1. Яке з наведених визначень терміну «податок» відповідає положенням Податкового Кодексу України:

А) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету;
Б) форма фінансових відносин між державою і членами суспільства;

В) обов'язковий платіж до відповідного бюджету;

Г) навантаження, що покладено державою на юридичних та фізичних осіб.

2. Виконання якої з функцій податків дозволяє державі сформувати дохідну частину бюджету:

А) контрольної;

Б) фіскальної;

В) регулюючої;

Г) стимулюючої.

3. Ознаками податків є:

А) безеквівалентність;

Б) імперативність;

В) цільове призначення;

Г) односторонній характер встановлення.

4. Елементами податку є:

А) об'єкт оподаткування;

Б) суб'єкт оподаткування;

В) податкове навантаження;

Г) строк введення у дію змін Податкового Кодексу України.

5. Об'єкт оподаткування - це:

А) фізичні особи (резиденти і нерезиденти), юридичні особи (резиденти і нерезиденти), відокремлені підрозділи юридичних осіб;

Б) майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг);

В) вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування;

Г) розмір податкових нарахувань на одиницю виміру бази оподаткування.

6. Суб'єкт податку відповідно до норм Податкового Кодексу України - це:

А) фізичні особи (резиденти і нерезиденти), юридичні особи (резиденти і нерезиденти), відокремлені підрозділи юридичних осіб;

Б) майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг);

В) вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування;

Г) розмір податкових нарахувань на одиницю виміру бази оподаткування.

7. Ставка податку відповідно до норм Податкового Кодексу України - це:

А) фізичні особи (резиденти і нерезиденти), юридичні особи (резиденти і нерезиденти), відокремлені підрозділи юридичних осіб;

Б) майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг);

В) вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування;

Г) розмір податкових нарахувань на одиницю виміру бази оподаткування.

8. Одиниця виміру бази оподаткування відповідно до норм Податкового Кодексу України - це:

А) фізичні особи (резиденти і нерезиденти), юридичні особи (резиденти і нерезиденти), відокремлені підрозділи юридичних осіб;

Б) майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг);

В) вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування;

Г) розмір податкових нарахувань на одиницю виміру бази оподаткування.

9. Абсолютна (специфічна) ставка податку:

А) встановлюється у кратному відношенні до одиниці виміру об'єкта оподаткування;

Б) це - максимальний або мінімальний розмір ставки;

В) встановлюється у відсотках до одиниці виміру об'єкта оподаткування;

Г) це - розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

10. За формою оподаткування податки розподіляють на:

А) прямі, непрямі;

Б) податки з фізичних осіб, податки з юридичних осіб, змішані податки;

В) закріплені, регулюючі;

Г) державні, місцеві.

11. За органом, що встановлює, податки розподіляють на:

А) прямі, непрямі;

Б) податки з фізичних осіб, податки з юридичних осіб, змішані податки;

В) закріплені, регулюючі;

Г) державні, місцеві.

12. За способом справляння податки розподіляють на:

А) прямі, непрямі;

Б) податки з фізичних осіб, податки з юридичних осіб, змішані податки;

В) закріплені, регулюючі;

Г) кадастрові, вилучення податку у джерела, вилучення податку після отримання доходу (декларація).

13. Прямі податки:

А) утримуються з доходів (прибутку) фізичних і юридичних осіб, зменшуючи їх залишок;

Б) передбачають встановлення спочатку суб'єкта оподаткування, його майнового стану, а потім розміру податку до кожного платника;

В) сплачуються в цінах товарів, робіт, послуг.

14. Прикладами прямих податків є:

А) акцизний податок;

Б) податок на додану вартість;

В) податок на прибуток підприємств;

Г) податок з доходів фізичних осіб.

15. Прикладами непрямих податків є:

А) мито;

Б) єдиний податок;

В) податок з доходів фізичних осіб;

Г) акцизний податок.

Рекомендована література [2; 3; 7; 9; 14; 16; 17; 18; 19; 24; 25].

Тема 7. Бюджет в економічній системі держави. Доходи видатки державного бюджету.

Мета: дослідити сутність бюджету, ознайомитися із складом доходів та видатків бюджету України; визначити сутність бюджетної системи, її принципи, ознайомитися з особливостями бюджетного процесу в Україні.

Питання теми

7.1. Економічна сутність та призначення бюджету

7.2. Склад доходів бюджету

7.3. Склад видатків бюджету

7.4. Бюджетна система та принципи її побудови

7.5. Бюджетний процес

Завдання для самостійної роботи до теми 7

Завдання 7.1. До зазначених термінів виберіть правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

бюджет;
бюджети місцевого самоврядування;
бюджетна класифікація;
бюджетне асигнування;
бюджетні кошти (кошти бюджету);
трансферти;
видатки бюджету;
капітальні видатки;
кошторис.

Визначення:

А) належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету;

Б) бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад

В) єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів;

Г) кошти, які спрямовуються на здійснення програм, передбачених відповідним бюджетом

Д) план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду;

Е) кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі;

Ж) платежі з метою придбання необоротних активів (у тому числі землі, нематеріальних активів тощо), стратегічних і надзвичайних запасів товарів;

З) повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного

зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження;

І) основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень

Завдання 7.2. На підставі даних Національного банку України [27] проаналізувати динаміку та структуру доходів державного бюджету України за останні 3 роки. Результати розрахунків представити у вигляді таблиць 7.1, 8.2.

Таблиця 7.1

Структура доходів державного бюджету України
за 20__-20__ років

Назва статті доходів	20__		20__		20__	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Податкові надходження						
Неподаткові надходження						
Доходи від операцій з капіталом						
Офіційні трансферти						
Цільові фонди						
Усього доходів		100		100		100

Таблиця 7.2

Динаміка доходів державного бюджету України
за 20__-20__ років

Назва статті доходів	20_/20_		20_/20_		20_/20_	
	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %
Податкові надходження						
Неподаткові надходження						
Доходи від операцій з капіталом						
Офіційні трансферти						
Цільові фонди						
Усього доходів						

Завдання 7.3. До зазначених термінів виберіть правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

- бюджетний процес;
- бюджетні установи;
- головні розпорядники бюджетних коштів;
- одержувач бюджетних коштів.
- проект бюджету;
- розпорядник бюджетних коштів.

Визначення:

А) проект плану формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами державної влади;

Б) бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету;

В) суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету;

Г) органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими;

Д) бюджетні установи в особі їх керівників, які відповідно до Бюджетного Кодексу отримують повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень;

Е) регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Завдання 874. На підставі даних Національного банку України [27] проаналізувати динаміку та структуру видатків державного бюджету України за останні 3 роки. Результати розрахунків представити у вигляді таблиць 7.3, 7.4.

Таблиця 7.3

Структура видатків державного бюджету України за функціональною класифікацією за 20__-20__ років

Назва статті видатків	20__		20__		20__	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Загальнодержавні функції						
Оборона						
Громадський порядок, безпека та судова влада						
Економічна діяльність						
Охорона навколишнього природного середовища						
Житлово-комунальне господарство						
Охорона здоров'я						

Духовний та фізичний розвиток						
Освіта						
Соціальний захист та соціальне забезпечення						
Разом видатків (без урахування міжбюджетних трансфертів)						
Офіційні трансферти						
Усього видатків		100		100		100

Таблиця 7.4

Динаміка видатків державного бюджету України за функціональною класифікацією за 20__-20__ років

Назва статті видатків	20_/20_		20_/20_		20_/20_	
	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %	$\Delta(+,-)$ млн. грн.	$T_{зміни}$ %
Загальнодержавні функції						
Оборона						
Громадський порядок, безпека та судова влада						
Економічна діяльність						
Охорона навколишнього природного середовища						
Житлово-комунальне господарство						
Охорона здоров'я						
Духовний та фізичний розвиток						
Освіта						

Соціальний захист та соціальне забезпечення						
Разом видатків (без урахування міжбюджетних трансфертів)						
Офіційні трансферти						
Усього видатків						

Контрольні питання до теми 7

1. Надати визначення «бюджет», як економічної категорії, як правової категорії.
2. Визначити у чому полягає об'єктивна необхідність бюджету.
3. Перелічити та охарактеризувати складові бюджету.
4. Перелічити та охарактеризувати функції, що виконує бюджет.
5. Назвати фактори, що впливають на формування та використання бюджету.
6. Надати визначення понять «бюджетна політика» і «бюджетна класифікація».
7. Надати визначення поняття «доходи бюджету».
8. Визначити, як прийнято класифікувати доходи державного бюджету.
9. Визначити, які фактори впливають на формування доходів бюджету.
10. Визначити основні види податкових надходжень.
11. Перелічити неподаткові надходження.
12. Надати визначення поняття «видатки державного бюджету» і «витрати державного бюджету». Визначити в чому полягають відмінності цих понять.
13. Надати визначення поняття «трансферти».
14. Визначити на які складові прийнято розподіляти трансферти. Охарактеризуйте їх.
15. Визначити відмінності «поточних» і «капітальних» видатки державного бюджету.

16. Надати визначення поняття «бюджетна система».
17. Перелічити, які принципи покладено в основу бюджетної системи.
18. Надати визначення поняття «бюджетний процес».
19. Перелічити та охарактеризувати етапи бюджетного процесу.
20. Надати визначення понять «бюджетний запит», «розпорядники бюджетних коштів».
21. Охарактеризувати порядок розгляду проекту Державного бюджету Кабінетом Міністрів України.
22. Охарактеризувати порядок розгляду Закону про Державний бюджет України Верховною Радою.

Тести до теми 7

1. Бюджет - це:

- А) економічні відносини, що складаються в суспільстві у процесі формування, розподілу і використання централізованого фонду грошових коштів держави;
- Б) грошові відносини, що виникають між державою, юридичними і фізичними особами в зв'язку з формування дохідної частини централізованого фонду;
- В) план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

2. Державний бюджет України затверджується:

- А) Розпорядженням Кабінету Міністрів;
- Б) Указом Президента;
- В) Верховною Радою;
- Г) Постановою Національного банку.

3. Основними учасниками бюджетного процесу в Україні є:

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Державна Казначейська служба України;
- В) Міжнародний валютний фонд;

Г) Головна профспілка України.

4. Державний бюджет, як економічна категорія:

А) це - план формування та використання фінансових ресурсів;

Б) відображає економічні відносини, пов'язані з процесами формування і використання централізованого фонду фінансових ресурсів держави;

В) відображає грошові відносини щодо формування визначає доходів держави на підставі Закону «Про державний бюджет».

5. Проект Закону про Державний бюджет України розробляє:

А) Міністерство фінансів України;

Б) Державна Казначейська служба України;

В) Кабінет Міністрів України;

Г) Адміністрація Президента України.

6. Які макропоказники економічного і соціального розвитку України є орієнтирами при складанні проекту Закону про Державний бюджет:

А) реальний ВВП;

Б) рівень податкового навантаження;

В) середня заробітна плата;

Г) курс національної валюти.

7. Бюджетний процес - це:

А) регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства;

Б) сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій;

В) будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

8. *За економічною характеристикою видатки бюджету поділяються на:*

- А) внутрішні й зовнішні;
- Б) поточні й капітальні.
- В) видатки на державне управління, соціальний захист, оборону, економічний розвиток.

9. *Відповідно до положень Бюджетного Кодексу України доходи бюджетів складаються із:*

- А) податкових і неподаткових надходжень;
- Б) доходів від операцій з капіталом;
- В) трансфертів;
- Г) цільових фондів державних підприємств.

10. *Які з перелічених доходів відносяться до доходів від власної підприємницької діяльності держави:*

- А) відрахування коштів, отриманих від проведення грошових лотерей;
- Б) кошти, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України «Про Національний Банк України»;
- В) частина чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань.

Рекомендована література [1; 14; 17; 18; 19; 24; 25; 26; 27].

Тема 8. Місцеві фінанси

Мета: *дослідити сутність місцевих фінансів, ознайомитися з причинами їх появи та особливостями організації міжбюджетних відносин в Україні, охарактеризувати особливості справляння місцевих податків.*

Питання теми

- 8.1. Сутність місцевих фінансів та причини їх появи.
- 8.2. Місцеві фінанси в економічній системі держави.
- 8.3. Інститут самостійних місцевих бюджетів.
- 8.4. Місцеві податки і збори.
- 8.5. Організація міжбюджетних відносин.

Завдання для самостійної роботи до теми 8

Завдання 8.1. Ділова гра «Затвердження районного бюджету». Для проведення ділової гри обирається адміністративно-територіальна одиниця із кількістю населення до 500 000. Згідно аналізу виконання районного бюджету за минулий бюджетний рік і прогнозних показників (рівень інфляції, мінімальна заробітна плата) потрібно розробити і затвердити районний бюджет.

Для проведення ділової гри студенти між собою (під керівництвом викладача) вибирають посади (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

РОЗПОДІЛ ПОСАД

ВИКОНАВЧА ВЛАДА	ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА
1. Голова районної державної адміністрації	1. Голова районної ради
2. Начальник фінансового правління райдержадміністрації	2. Бюджетна комісія (в складі голови та 1-2 членів)
3. Завідувач відділом освіти	3. Голова бюджетної комісії
4. Завідувач відділом комунального господарства	4. Депутати районної ради (10-14 студенти)
5. Завідувач відділом культури	5. Експерти за напрямками: освіта, комунальне господарство, охорона здоров'я, культури, фізичної культури і спорту
6. Завідувач відділом фізичної культури і спорту	
7. Завідувач відділу охорони здоров'я	
8. Начальник державної фіскальної служби в районі	

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

1. Фінансове управління районної державної адміністрації (в особі керівника) розробляє пояснювальну записку таким чином:

- готує прогнозні розрахунки дохідної частини районного бюджету, маючи при цьому: фактичні надходження дохідної частини районного бюджету за минулий рік, прогнозні дані щодо рівня інфляції у наступному році; спільно з фіскальною службою проводить розрахунок прогнозного плану надходження з кожного

податку та збору на наступний бюджетний рік згідно плану соціально-економічного розвитку району;

- розробляє прогностичні розрахунки видаткової частини районного бюджету, маючи при цьому: затверджені кошториси доходів і видатків бюджетних установ;

- Начальник фінансового управління районної державної адміністрації виступає з доповіддю про проект районного бюджету на поточний бюджетний рік (пояснювальна записка).

2. Бюджетні установи повинні скласти кошториси доходів і видатків, виходячи із прогностичної суми.

Таблиця 8.2

ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

(тис. грн.)

БЮДЖЕТНІ УСТАНОВИ	ПРОГНОЗНА СУМА
- відділ освіти	
- охорона здоров'я	
- відділ культури	
- спорт і фізкультура	

Вищезазначені бюджетні установи повинні скласти кошториси і затвердити їх в бюджетному відділі, а також намагатись переконати фінансове управління районної державної адміністрації в тому, що розроблений кошторис відповідає вимогам. Всім керівникам бюджетних установ потрібно відстоювати суми, визначені на основі проведених розрахунків.

3. Державна фіскальна служба в районі (в особі керівника) розробляє пропозиції щодо місцевих податків і зборів на наступний рік та проводить прогностичні розрахунки.

4. Голова райдержадміністрації підписує проект бюджету і відповідає за нього перед депутатами. Веде засідання разом із головою районної ради.

Примітка. В діловій грі голова райдержадміністрації керує засіданням і надає слово своїм підлеглим для виступу з доповіддю. Захищає вищерозроблений проект районного бюджету і, якщо він повернутий на доопрацювання, бере участь в доопрацюванні (надається ліміт – 8 хвилин).

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

1. Голова районної ради народних депутатів веде засідання щодо затвердження районного бюджету.

2. Бюджетна комісія вивчає, розглядає і пропонує затвердити народним депутатам проект бюджету або забезпечує і повертає проект виконавчій владі на доопрацювання.

3. Депутати створюють комісії за напрямками: підтримка підприємництва; освіта, комунальне господарство, охорона здоров'я, культури, фізичної культури і спорту; оподаткування (місцеві податки).

4. Експерти оцінюють кошториси складені виконавчою владою, проекти, що підготовлені депутатами. На засіданні експерти оголошують результати експертиз і ставлять питання представникам виконавчої влади і депутатам.

Контрольні питання до теми 8

1. Назвати та охарактеризувати теорії, які висвітлюють суть і природу місцевого самоврядування.

2. Перелічити функції, які невід'ємною компетенцією місцевих органів влади.

3. Назвати завдання та функції, які прийнято делегувати місцевим органам влади.

4. Надати визначення поняття «місцеві фінанси».

5. Охарактеризувати форми впливу місцевих фінансів на економічну та соціальну сфери держави.

6. Надати визначення поняття «місцеві бюджети».

7. Охарактеризувати визначення мінімальних розмірів місцевих бюджетів.

8. Надати визначення понять «доходи» і «видатки» місцевих бюджетів».

9. Охарактеризувати структуру доходів місцевих бюджетів в Україні.

10. Надати визначення поняття «закріплені доходи».

11. Надати визначення поняття «кошик доходів місцевих бюджетів».

12. Перелічити та охарактеризувати види видатки місцевих бюджетів.

13. Назвати групи, на які розподіляються видатки місцевих бюджетів виходячи із дії принципу субсидіарності.

14. Надати визначення понять «місцевий борг» і «місцеві запозичення».

15. Перелічити та охарактеризувати місцеві податки і збори в Україні.

Тести до теми 8

1. *Місцеві запозичення - це:*

А) система розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань;

Б) операції з отримання до обласного чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування обласного чи міського бюджету;

В) виконання бюджетних, боргових, гарантійних чи податкових зобов'язань, що виникли в поточному або попередніх бюджетних періодах;

Г) потенційні зобов'язання бюджету, що підтверджуються лише після настання чи ненастання певних подій у майбутньому.

2. *У структурі доходів місцевих бюджетів виокремлюють:*

А) податкові, неподаткові надходження, доходи за рахунок кредитів та позик, трансферти;

Б) власні доходи, закріплені законодавством на довгостроковій основі, міжбюджетні трансферти;

В) капітальні доходи, доходи розвитку;

Г) поточні доходи, доходи розвитку.

3. *Право на здійснення місцевих запозичень у межах, визначених рішенням про місцевий бюджет, належить:*

А) керівникові місцевого фінансового органу за дорученням Кабінету Міністрів України;

Б) міністру фінансів України;

В) Верховній Раді України;

Г) обласній раді, територіальній громаді міста в особі керівника місцевого фінансового органу за дорученням обласної ради, міської ради.

4. Місцевий борг - це:

А) операції з отримання обласного чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування обласного чи міського бюджету;

Б) операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів;

В) загальна сума боргових зобов'язань обласної ради чи територіальної громади міста з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок місцевого запозичення;

Г) потенційні зобов'язання бюджету, що підтверджуються лише після настання чи ненастання певних подій у майбутньому.

5. Витрати на обслуговування та погашення місцевого боргу здійснюються:

А) Міністерством фінансів України відповідно до кредитних договорів;

Б) місцевим фінансовим органом відповідно до кредитних договорів;

В) місцевим фінансовим органом відповідно до кредитних договорів та за погодженням з Міністерством фінансів України;

Г) місцевим фінансовим органом відповідно до кредитних договорів та за погодженням з Кабінетом Міністрів України.

6. Факультативні видатки місцевих органів влади - це:

А) видатки, які здійснюються місцевими органами влади в обов'язковому порядку за переліком, що визначається законодавством;

Б) видатки, що здійснюються для реалізації завдань у межах власної компетенції, а також так званих добровільних та факультативних обов'язків;

В) витрати, які здійснюються місцевими органами влади в процесі надання нематеріальних послуг;

Г) обсяг коштів відповідного бюджету, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів цього бюджету на кінець звітного періоду.

7. Міжбюджетні трансферти - це:

А) кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого;

Б) зобов'язання позичальника перед кредитором за кредитом (позикою), що виникло внаслідок випуску і розміщення боргових цінних паперів та/або укладання кредитних договорів;

В) розмір витрат на розрахункову одиницю;

Г) обсяг коштів відповідного бюджету, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів цього бюджету на кінець звітного періоду.

8. Дотація вирівнювання - це:

А) міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує;

Б) перевищення обсягу видатків над кошиком доходів бюджетів місцевого самоврядування;

В) форма використання фінансових ресурсів місцевого бюджету;

Г) кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

9. Місцеві бюджети - це:

А) план формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій місцевими органами влади;

Б) централізований фонд грошових коштів держави;

В) фонди юридичних і фізичних осіб, що проживають на цій території;

Г) кошти суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на цій території.

10. Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів витрачаються:

А) на заходи, передбачені рішенням про місцевий бюджет при погодженні з Міністерством фінансів України;

Б) на заходи, передбачені рішенням про місцевий бюджет при погодженні з Кабінетом Міністрів України;

В) на заходи, передбачені рішенням про місцевий бюджет відповідно до законодавства;

Г) на заходи, передбачені рішенням про державний бюджет.

Рекомендована література [1; 4; 14; 16; 17; 18; 19; 24; 25; 26; 27].

Тема 9. Державне соціальне страхування

Мета: дослідити поняття державні цільові фонди, визначити специфіку фондів державного соціального страхування, ознайомитися з видами фондів державного соціального страхування в Україні.

Питання теми

9.1. Державні цільові фонди. Специфіка фондів державного соціального страхування

9.2. Пенсійний фонд України

9.3. Фонд сприяння зайнятості. Фонд соціального страхування

Завдання для самостійної роботи до теми 9

Завдання 9.1. До зазначених термінів виберіть правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

державні цільові фонди;

застраховані особи;

страхувальники;

єдиний соціальний внесок.

Визначення:

А) роботодавці та застраховані особи, якщо інше не передбачено законами України;

Б) фізична особа, на користь якої здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

В) консолідований страховий внесок в Україні, збір якого здійснюється в системі загальнообов'язкового державного страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі;

Г) грошові відносини з розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту чи частини національного багатства пов'язаних з формуванням та використанням коштів для фінансування суспільних потреб з визначених джерел, які мають цільові призначення.

Контрольні питання до теми 9

1. Надати визначення терміну «державні цільові фонди» за економічною суттю.
2. Перелічити ознаки державних цільових фондів.
3. Перелічити види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
4. Охарактеризувати особливості справляння єдиного соціального внеску в Україні.
5. Назвати та охарактеризувати рівні системи пенсійного забезпечення в Україні.
6. Назвати джерела формування коштів Пенсійного фонду України.
7. Назвати напрями використання коштів Пенсійного фонду України.
8. Перелічити види забезпечення по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття.
9. Перелічити види допомоги по страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
10. Перелічити види страхових виплат за соціальним страхуванням від нещасних випадків.

Тести до теми 9

1. *Що не є ознаками державних цільових фондів:*
 - А) цільове призначення;
 - Б) безеквівалентність;
 - В) правове регулювання формування і використання коштів.
2. *Другим рівнем системи пенсійного забезпечення в Україні є:*
 - А) солідарна система;
 - Б) накопичувальна система;
 - В) система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

3. Консолідований страховий внесок в Україні складає від фонду оплати праці:

- А) 20%
- Б) 22%
- В) 18%.

4. Мінімальний страховий внесок з ЄСВ в Україні сплачується:

- А) з мінімальної заробітної плати;
- Б) з мінімальної заробітної плати на 1 січня звітного року, і не змінюється у випадку підвищення мінімальної заробітної плати протягом року;
- В) з прожиткового мінімуму;
- Г) з прожиткового мінімуму плати на 1 січня звітного року, і не змінюється у випадку підвищення прожиткового мінімуму протягом року.

5. Не є видом забезпечення по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття:

- А) допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата;
- Б) допомога на поховання у разі смерті безробітного;
- В) допомога у разі отримання травми на виробництві.

6. Які із нижче наведених принципів не відносяться до принципів організації централізованих фондів фінансових ресурсів:

- А) відрахування до фондів централізовано визначаються державою відповідними законами;
- Б) субсидіарної;
- В) обов'язковості.

7. Фізична особа, на користь якої здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це:

- А) страхувальник;
- Б) застрахований;
- В) аутсайдер.

8. У разі настання страхового випадку за соціальним страхуванням від нещасних випадків фонд здійснює наступні виплати:

А) одноразову допомогу в разі стійкої втрати професійної працездатності або смерті потерпілого;

Б) одноразову допомогу в разі організації підприємницької діяльності;

В) відшкодування вартості ритуальних послуг, пов'язаних з похованням померлого;

Г) щомісячну страхову виплату в разі часткової чи повної втрати працездатності.

Рекомендована література [1; 4; 16; 17; 18; 19; 25; 26].

Тема 10. Державний кредит і державний борг

Мета: дослідити економічну сутність державного кредиту, охарактеризувати роль державного кредиту в економіці держави, визначити функції і форми державного кредиту, ознайомитися зі структурою державного боргу України.

Питання теми

10.1. Економічна сутність і роль державного кредиту. Функції державного кредиту. Форми державного кредиту.

10.2. Структура державного боргу та механізм його формування. Управління державним боргом і його обслуговування.

Завдання для самостійної роботи до теми 10

Завдання 10.1. До зазначених термінів виберіть правильне визначення серед тих, що наведені нижче.

Терміни:

бюджетний дефіцит;

структурний дефіцит;

прихований дефіцит;

дефолт;

сеньйораж;

секвестр.

Визначення:

А) занижена величина фактичного бюджетного дефіциту і державного боргу, що нерідко робиться цілеспрямовано і є результатом певної політичної ситуації;

Б) невиконання країною фінансових зобов'язань за державними запозиченнями;

В) обмеження видатків шляхом пропорційного їхнього скорочення;

Г) дефіцит, який є результатом свідомої активної (дискреційної) політики держави, що передбачає маніпулювання податками і урядовими видатками з метою зміни реального обсягу національного виробництва і зайнятості, контролю над інфляцією та прискорення економічного зростання задля запобігання спаду виробництва в країні

Д) дохід від друкування та карбування грошей;

Е) перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету).

Завдання 10.2. На підставі даних Національного банку України [27] проаналізувати динаміку державного боргу України за останні 5 років. Результати розрахунків представити у вигляді таблиці 10.1.

Таблиця 10.1

Динаміка дефіциту державного бюджету України
за 20__-20__ років

Рік	Сума державного боргу, млн. грн.	Абсолютне відхилення, млн. грн.	Темп зміни (за базисним методом), %
20__			
20__			
20__			
20__			
20__			

Контрольні питання до теми 10

1. Надайте визначення терміну «державний кредит».
2. Назвати та охарактеризувати функції державного кредиту.
3. Назвати на які види розподіляється державний кредит за формою, охарактеризувати їх.
4. Надати визначення терміну «державні запозичення». Охарактеризувати внутрішні і зовнішні державні запозичення.
5. Перелічити та охарактеризувати джерела погашення державних запозичень.
6. Надати визначення терміну «державний борг».
7. Охарактеризувати, що входить до складу внутрішнього і зовнішнього державного боргу.
8. Охарактеризувати різновиди державного боргу: монетизований і немонетизований.
9. Охарактеризувати різновиди державного боргу: прямий державний борг і гарантований державний борг.
10. Назвати показники, що використовуються для оцінки державного боргу.

Тести до теми 10

1. *У державному кредиті:*
 - А) держава - позичальник, а юридичні та фізичні особи - кредитори;
 - Б) держава - кредитор, а юридичні та фізичні особи - позичальники;
 - В) держава, юридичні та фізичні особи можуть бути як кредиторами, так і позичальниками.
2. *Алокативна ціль державного кредиту передбачає:*
 - А) створення ринку боргових державних зобов'язань, на якому позичаються необхідні державі кошти на різних умовах, в залежності від стану економіки;
 - Б) за допомогою кредитного фінансування зменшити обсяги виробництва у державному секторі;
 - В) оптимальний розподіл ресурсів між державним та приватним сектором виробництва.

3. *Через регулюючу функцію державного кредиту:*

- А) держава впливає на обсяг грошової маси, рівень процентних ставок, та, як наслідок, на виробництво, рівень зайнятості;
- Б) держава формує централізовані грошові фонди;
- В) держава забезпечує формування централізованих фондів фінансових ресурсів на принципах терміновості, платності й поворотності їх залучення;
- Г) підтримка малого бізнесу.

4. *Конверсія, як метод управління державним боргом - це:*

- А) зміна доходності позики;
- Б) зміна строків дії випущеної позики;
- В) об'єднання кількох позик в одну, коли облігації раніше випущених кількох позик обмінюються на облігації нової позики;
- Г) перенесення строків виплати заборгованості.

5. *За характером виплати доходу державні позики поділяються на:*

- А) короткострокові, середньострокові та довгострокові;
- Б) фіксовані та плаваючі;
- В) дисконтні, вигрешні та процентні;
- Г) знеособлені та цільові.

6. *Державний борг буває:*

- А) бюджетний та податковий;
- Б) зовнішній та внутрішній;
- В) інвестиційний та споживчий;
- Г) комерційний та факторинговий.

7. *Дефіцит державного бюджету - це:*

- А) перевищення доходів державного бюджету над його видатками;
- Б) перевищення видатків державного бюджету над його доходами;
- В) перевищення видатків державного бюджету над податковими надходженнями до бюджету;
- Г) перевищення суми державного кредиту над видатками державного бюджету.

8. *Профіцит бюджету - це:*

А) перевищення доходів державного бюджету над його видатками;

Б) перевищення видатків державного бюджету над його доходами;

В) перевищення видатків державного бюджету над податковими надходженнями до бюджету;

Г) перевищення суми державного кредиту над видатками державного бюджету.

9. Відповідно до Бюджетного кодексу України основний обсяг державного боргу не повинен перевищувати:

А) 40 % фактичного річного обсягу ВВП;

Б) 50 % фактичного річного обсягу ВВП;

В) 60 % фактичного річного обсягу ВВП;

Г) 100 % фактичного річного обсягу ВВП.

10. Загальна сума заборгованості держави минулих років й процентів, що мають бути сплачені за позиками – це:

А) зовнішній борг;

Б) капітальний борг;

В) поточний борг;

Г) внутрішній борг.

Рекомендована література [1; 4; 16; 17; 18; 19; 25; 26; 27].

Тема 11. Фінансовий ринок

Мета: дослідити сутність і призначення фінансового ринку, розглянути його структуру, охарактеризувати особливості ринку кредитних ресурсів і ринку цінних паперів, визначити їх основних учасників.

Питання теми

11.1. Фінансовий ринок, його суть, необхідність та значення

11.2. Ринок цінних паперів

11.3. Особливості фінансового ринку в Україні

Завдання для самостійної роботи до теми 11

Завдання 11.1. Визначити номінальну ціну акцій, що були випущені відкритим акціонерним товариством «Гарно». Статутний капітал підприємства відповідно до статуту 35 млн. грн., а кількість випущених акцій - 1 млн. шт.

Завдання 11.2. Відкритим акціонерним товариством «Волиньбуд» зареєстровано 150 тис. шт. звичайних акцій. Акціонерам було продано 110 тис. шт. Через три місяці відкрите акціонерне товариство викупило в інвесторів 25 тис. шт. акцій. По закінченні звітного року на загальних зборах акціонерів було прийнято рішення спрямувати 420 000грн. на виплату дивідендів. Розрахувати суму дивідендів на одну акцію.

Завдання 11.3. Статутний капітал відкритого акціонерного товариства «Дніпро» зареєстровано у сумі 25 млн. грн. Статутний капітал було розподілено на 900 тис. шт. звичайних і 100 тис. шт. привілейованих акцій. Фіксована ставка дивідендів за привілейованими акціями дорівнює 18%. За результатами звітного року ВАТ «Дніпро» отримало прибутку 2 440 000грн., 75% від зазначеної суми було вирішено використати на виплату дивідендів. Визначити суму прибутку, який спрямовується на виплату дивідендів, суму дивідендів власників звичайних і привілейованих акцій.

Завдання 11.4. За результатами звітного року чистий прибуток відкритого акціонерного товариства «Квітка» дорівнює 1345 000 грн. На загальних зборах акціонерів було вирішено спрямувати на виплату дивідендів 60 % від суми прибутку. ВАТ «Квітка» було емітовано - 200000 шт. акцій, з яких - 5 % привілейованих акцій з фіксованим розміром дивіденду - 20 %. Статутний капітал ВАТ «Квітка» зареєстровано у сумі 475 тис. грн. Визначити суму прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за простими та привілейованими акціями, ставку дивідендів за простими акціями, суму дивідендів на одну привілейовану та просту акцію.

Завдання 11.5. Облігація А з терміном погашення 1 рік розміщується з дисконтом 35%. Облігація Б з терміном погашення 3

роки і купонною ставкою 55% реалізується за номіналом. Облігація В погашається через 1 рік за купонною ставкою 40% і має ринкову ціну 80% від номіналу. Визначити яка із наведених облігацій дає інвестору найбільшу прибутковість.

Контрольні питання до теми 11

1. Надати визначення поняття «фінансовий ринок».
2. Перелічити як функції виконує фінансовий ринок. Охарактеризувати кожну функцію.
3. Визначити у чому проявляється призначення фінансового ринку.
4. Перелічити та охарактеризувати групи суб'єктів фінансового ринку прийнято виокремлювати з правової точки зору.
5. Перелічити та охарактеризувати групи суб'єктів фінансового ринку прийнято виокремлювати залежно від функцій.
6. Надати визначення поняття «фінансові інструменти».
7. Перелічити та охарактеризувати інструменти прийнято виокремлювати за окремими сегментами фінансового ринку.
8. Надати визначення понять «ринок цінних паперів», «цінні папери», «емітент», «інвестор».
9. Навести класифікацію цінних паперів. Перелічити характеристики цінних паперів.
10. Перелічити та охарактеризувати функції цінних паперів.

Тести до теми 11

1. *Яка з організаційних структур є ключовою на фінансовому ринку?*

- А) лізингові компанії;
- Б) пенсійні фонди;
- В) страхові компанії;
- Г) фондові біржі.

2. *Вторинний ринок цінних паперів - це:*

- А) продаж і купівля цінних паперів, які щойно випущені;
- Б) купівля і продаж раніше випущених цінних паперів;

- В) мобілізація цінних паперів;
- Г) немає правильної відповіді.

3. *Суспільні економічні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному у тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, платності та добровільності - це:*

- А) фінансовий ринок;
- Б) кредит;
- В) інвестиції;
- Г) ринок цінних паперів.

4. *Частина грошового ринку, де тимчасово вільні грошові ресурси банківських установ залучаються та розміщуються ними між собою у формі міжбанківських кредитів та депозитів на короткі терміни - це:*

- А) міжбанківський ринок;
- Б) ринок капіталів;
- В) валютний ринок;
- Г) обліковий ринок.

5. *На ринку цінних паперів основними прямими учасниками фінансових операцій виступають:*

- А) емітенти і інвестори;
- Б) кредитори і позичальники;
- В) брокери і дилери.

6. *До дольових фінансових інструментів відносяться:*

- А) вексель;
- Б) чек;
- В) акція;
- Г) інвестиційний сертифікат.

7. *До боргових фінансових інструментів відносяться:*

- А) вексель;
- Б) чек;

- В) акція;
- Г) інвестиційний сертифікат.

8. *За часовою ознакою фінансовий ринок прийнято поділяти на:*

- А) ринок первинних і ринок вторинних фінансових інструментів;
- Б) ринок грошей і ринок капіталів;
- В) валютний ринок і ринок цінних паперів;
- Г) ринок нерухомості і ринок грошей.

9. *Який із зазначених цінних паперів не є борговим зобов'язанням:*

- А) облігація;
- Б) казначейське зобов'язання держави;
- В) акція;
- Г) вексель.

10. *На ринку капіталів ціною товару є:*

- А) дивіденди;
- Б) кредитна ставка;
- В) курсова різниця;
- Г) валютний курс.

Рекомендована література [17; 18; 19; 23; 25; 26; 27].

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бюджетний Кодекс України: Закон від 08.07.2010 №2456- VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення 24.04.2022).

2. Податковий Кодекс України: Закон від 02.12.2010 №2755- VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 24.04.2022).

3. Митний Кодекс України: Закон від 13.03.2012 № 4495-VI// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 24.04.2022).

4. Про державний бюджет України на 2022 рік: Закон від 02.12.2021 №1928-IX// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення 24.04.2022).

5. Про страхування: Закон від 07.02.2019 №85/96-ВР// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.04.2022).

6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон від 09.07.2003 №1058-IV // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення 24.04.2022).

7. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 01.01.2019 №2464-VI// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення 24.04.2022).

8. Про Рахункову Палату: Закон України від 04.02.2019 №576-VIII// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (дата звернення 24.04.2022).

9. Про державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 №236 База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п> (дата звернення 24.04.2022).

10. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 №215// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п> (дата звернення 24.04.2022).

11. Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 №375-2014п// База даних «Законодавство України» /ВР України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.04.2022).

12. Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 №43-2016п// База даних «Законодавство України»/ВР України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п> (дата звернення 24.04.2022).

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73// База даних «Законодавство України»/ВР України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 24.04.2022).

14. Бюджетна система: підруч. / Дем'янишин В. Г. та ін.; за ред. С.І. Юрія. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624с.

15. Податки і збори: сучасні тенденції і перспективи / Вдовіченко А.М. та ін. ; за заг. ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.

16. Розвиток фінансових інститутів ЄС та виклики для фінансової політики України: монографія / Борзенко О.О., Богдан Т.П., Шаров О.М. та ін. Київ: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2019. 372 с.

17. Фінанси: підручник / Лютий І. О., Боринець С. Я., Варналій З.С. та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ, 2017. 720 с.

18. Фінанси: навчальний посібник в 2-х частинах/ [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. Одеса, 2015. ч.1. 344с.

19. Фінанси: навчальний посібник / Крутова А.С., Близнюк О.П., Лачкова Л.І. та ін. Харків, 2013. 560 с.

20. Бедриниць М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

21. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Лапіна І. С., Гончаренко О. М. та ін.; за заг. ред. І. С. Лапіної. Одеса, 2016. 313 с.

22. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Арутюнян С. С. та ін. ; з заг. ред. Арутюняна С.С. Київ: Гуляєва В.М., 2018. 484 с.
23. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України: бази даних. URL: <https://smida.gov.ua>.
24. Державна казначейська служба України: діяльність. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
25. Державна служба статистики України: статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
26. Міністерство фінансів України: аспекти роботи. URL: <https://www.minfin.gov.ua>.
27. Національний банк України: статистика. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674.

ДОДАТОК А

ПРИКЛАД ВАРІАНТУ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ

ТЕСТИ

1. *Об'єктивними передумовами виникнення і розвитку фінансів є:*

- А) наявність товарно-грошових відносин, існування держави, дія економічних законів;
- Б) потреби розширеного відтворення;
- В) розподільчий характер відносин між державою і громадянами країни;
- Г) наявність товарно-грошових відносин, ринкова економіка.

2. *Об'єктами фінансових відносин є:*

- А) валовий внутрішній продукт і національне багатство;
- Б) децентралізовані та централізовані фонди грошових коштів;
- В) держава, юридичні та фізичні особи;
- Г) грошові ресурси і фонди грошових коштів.

3. *Приклади фінансових відносин (публічні фінанси):*

- А) сплата податків суб'єктами господарювання;
- Б) повернення боргу друзям;
- В) купівля продуктів у супермаркеті;
- Г) сплата єдиного соціального внеску.

4. *Для фінансових відносин характерним є рух коштів, а саме:*

- А) поворотний та сплатний;
- Б) примусовий, обов'язковий, безповоротний та безоплатний;
- В) безповоротний та сплатний.

5. *Функції фінансів - це засіб прояву:*

- А) сутності фінансів;
- Б) суспільного призначення фінансів;
- В) усі відповіді правильні.

6. Суб'єктами фінансових відносин є:

- А) валовий внутрішній продукт;
- Б) держава, суб'єкти господарювання, громадяни;
- В) доходи, податки, збори.

7. Фінанси (як економічна категорія) - це:

- А) грошові фонди населення, підприємств, держави;
- Б) сукупність економічних відносин, які виникають між державою, фізичними та юридичними особами з приводу розподілу та перерозподілу ВВП;
- В) сукупність відносин, пов'язаних зі створенням, розподілом і перерозподілом ВВП;
- Г) всі відповіді правильні.

8. Термін «finance» використовувався у грошових відносинах, що виникали між державою та населенням, і трактувався як:

- А) кредитна угода;
- Б) платіж;
- В) документ про сплату мита.

9. У науковій обіг термін «фінанси» ввів:

- А) А. Смитт;
- Б) Ж. Боден;
- В) Ф. Кене;
- Г) О. Мірабо.

10. Податкова система - це:

- А) система податків і зборів у державі;
- Б) сукупність елементів: системи оподаткування, суб'єктів оподаткування, організаційного і законодавчого забезпечення;
- В) система суб'єктів і об'єктів оподаткування;
- Г) система податків і зборів у державі і принципів оподаткування.

11. Видами фінансової політики є:

- А) фіскальна та боргова;

- Б) фінансова та грошово-кредитна;
- В) зовнішньоекономічна, фінансова та торгова;
- Г) торгова та грошово-кредитна.

12. В залежності від фази економічного циклу фінансову політику поділяють на:

- А) дефляційну та рефляційну;
- Б) стимулюючу та стримуючу;
- В) дискреційну та пасивну;
- Г) державну та місцеву.

13. Платниками податку з доходів фізичних осіб в Україні є:

- А) юридичні та фізичні особи, які протягом звітного періоду одержали дохід;
- Б) резиденти, які отримують доходи з джерелом їх походження з території України та іноземні доходи, а також нерезиденти, які отримують доходи з джерелом їх походження з території України;
- В) громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства,;
- Г) немає правильної відповіді.

14. Управління видатками Державного бюджету покладено на:

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Національний банк України;
- В) Державну Казначейську службу України;
- Г) Державну податкову службу України.

15. Реалізація якої з перелічених функцій податків забезпечує формування державних доходів:

- А) фінансова;
- Б) соціальна;
- В) регулююча;
- Г) контролююча.

16. Об'єкт оподаткування - це:

- А) фізична або юридична особа, на яку законом покладено обов'язок сплачувати податок;
- Б) предмет, який підлягає оподаткуванню;
- В) розмір податку на одиницю виміру бази оподаткування.

17. Податкова ставка - це:

- А) розмір податку на одиницю виміру бази оподаткування;
- Б) частка податку в доході платника;
- В) одиниця виміру об'єкта податку.

18. Податкові пільги - це:

- А) частка податку в доході платника;
- Б) повне або часткове звільнення юридичних та фізичних осіб від оподаткування;
- В) зменшення розміру податкової ставки.

19. За формою оподаткування податки розділяють на:

- А) прямі, непрямі;
- Б) податки на доходи, на споживання, на майно;
- В) закріплені, регулюючі.

20. Прямими є податки які:

- А) встановлюються безпосередньо щодо платників і їх розмір залежить від масштабів об'єкта оподаткування;
- Б) передбачають встановлення спочатку ставок, а потім розміру податку до кожного платника;
- В) встановлюються в цінах товарів, послуг і їх розмір для окремого платника не залежить від його доходу.

Задача 1. Розрахувати суму податкових зобов'язань, податкового кредиту з ПДВ, суму ПДВ до сплати і суму податку на прибуток підприємства.

ТОВ «Квартал» за II квартал звітного року отримало наступні показники фінансово-господарської діяльності:

доход від реалізації товарів на території України 84 000 грн. (в т.ч. ПДВ);

доход від реалізації товарів на експорт 300 000 грн.;

доход від здачі в оренду приміщень 6 000 грн. (в т.ч. ПДВ);

витрати на оплату праці 25 000 грн;

вартість придбаних товарів у вітчизняних постачальників 48 000 грн. (в т.ч. ПДВ);

вартість придбаних послуг у вітчизняних постачальників 6 000 грн. (в т.ч. ПДВ);

витрати на відрядження 1 800 грн. (добові);

нарахована амортизація 3000 грн.

Задача 2. *Розрахувати податок з доходів фізичних осіб. Встановити можливість надання соціальної пільги, розрахувати ПДФО з урахуванням соціальної пільги.*

За жовтень 2019р. на підприємстві було нарахована заробітна платня: директор – 15 000грн., головний бухгалтер – 8 000грн. (має 4 дітей до 18 років), менеджер – 4500грн. (має одну дитину до 18 років), менеджер - 4500 (має двох дітей до 18 років), прибиральниця – 2000 грн. (працює на 0,5 ставки, повна ставка – 4000грн.).

ДОДАТОК Б

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Роль державних фінансів в економічного розвитку: порівняльний аналіз досвіду України та розвинених країн (для порівняння обрати одну країну).

2. Стан фінансової системи України на сучасному етапі розвитку економіки.

3. Порівняльна характеристика фінансової системи країн світу (для порівняння обрати 2 країни).

4. Правове регулювання фінансової політики України: проблеми та напрями удосконалення.

5. Державна фінансова політика економічного розвитку на сучасному етапі.

6. Фінансовий механізм України: проблеми та напрями удосконалення.

7. Бюджетна політика України: проблеми та напрями удосконалення.

8. Порівняльна характеристика бюджетної політики країн світу (для порівняння обрати 2 країни).

9. Тіньова економіка та її вплив на фінансову стабільність держави.

10. Характеристика факторів, що впливають на формування доходів Державного бюджету України на сучасному етапі розвитку економіки.

11. Видатки державного бюджету України: проблемні аспекти на сучасному етапі розвитку економіки та шляхи оптимізації.

12. Проблеми та перспективи розвитку місцевих фінансів в Україні.

13. Фінансова безпека України: шляхи її забезпечення.

14. Проблеми формування заощаджень домашніми господарствами в Україні.

15. Порівняльна характеристика податкової системи України та податкових систем провідних країн світу (для порівняння обрати одну країну).

16. Ухилення від податків: проблеми та державні заходи боротьби.

17. Податкові пільги: характеристика, особливості застосування.

18. Оподаткування ФОП: проблеми, шляхи розв'язання.

19. Порівняльний аналіз державного дефіциту в Україні та провідних країнах світу.

20. Глобальні та національні проблеми державного дефіциту.

21. Управління державним боргом в Україні: проблеми та напрями оптимізації.

22. Державного соціального страхування в Україні та інших країнах світу: порівняльна характеристика (для порівняння обрати одну країну).

23. Пенсійна реформа в Україні: характеристика сучасного стану та перспектив.

24. Порівняльний аналіз інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів країн світу (для порівняння обрати 2 країни).

25. Державний кредит і його роль у формуванні фінансових ресурсів держави.

26. Вплив фінансів на міжнародний інтеграційний процес.

ДОДАТОК В

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат повинен складатися із вступу, основної частини (2-3 питання), висновків, списку використаних джерел.

У вступі висвітлюється мета, завдання дослідження, обґрунтовується актуальності теми.

Основна частина реферату повинна відповідати плану. Кожне запропоноване положення необхідно теоретично обґрунтувати, підтвердити підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом. Усі використовувані в тексті таблиці, рисунки повинні обов'язково мати відповідні коментарі і бути проаналізовані. Таблиці, рисунки по тексту нумеруються однією цифрою.

Висновків повинні бути органічно пов'язані зі змістом реферату.

Обсяг реферату: вступ - 1-2 сторінки, основна частина – 8-10 сторінок, висновки – 1-2 сторінки.

При використанні у процесі дослідження статистичних даних – період щонайменше останні 5 років.

Додатки. Цифрові, інформативні матеріали, які не використовуються в роботі при аналізі, а тільки підтверджують певні положення, потрібно подавати в додатках наприкінці роботи, після списку використаних джерел.

Обсяг додатків у загальному обсязі роботи не враховується. Кожний додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Вимоги до оформлення реферату:

Обсяг: не більше 7-9 сторінок, формат сторінки А4.

Поля: верхнє, нижнє, праве та ліве - 20 мм.

Шрифт – Times New Roman, кегель – 14.

Міжрядковий інтервал – 1,5.

Абзацний відступ – 1,25 см.

Вирівнювання по ширині.

Виконана студентом і захищена індивідуальна робота за умови позитивного відгуку викладача є підставою для допуску студента до екзамену.

Додаток Г

Зразок титулу реферату

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра міжнародної економіки**

**Індивідуальне завдання
з дисципліни
«Фінанси»**

**Тема: «Вплив прибуткового оподаткування на заощадження
громадян»**

**Роботу виконав (ла): студент (ка) гр.
(Прізвище, ім'я, по-батькові)**

Роботу захищено «__» _____ 20__ р.

Керівник:

(вчена ступінь, посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

м. Київ – 20__р.